

Општина Параћин – SWOT анализа

Територија општине Параћин обухвата градско насеље и 33 насеља на површини од 541,7км². Број становника у општини Параћин је по попису из 2002.године био 58. 301. У ужем смислу, Параћин дели заједнички простор, природне и створене потенцијале, просторне и еколошке целине, осим са општинама "Трограђа" (Ђуприја и Јагодина), и са општинама Деспотовац, Варварин, Ћићевац, Ражањ и Бољевац. Свака од ових општина има битан утицај на позицију Параћина, а посебно у природном и функционалном комплексу. Простор који се развија у оквиру јединствене целине Кучајских планина, Параћин дели са општинама Деспотовац, Бољевац и Ћуприја. Простор који се развија на ширем побрђу у оквиру јединствене целине планине Јухор, Параћин дели са општинама Варварин, Ћуприја и Јагодина. Генерално посматрано, општина Параћин има општи пад надморске висине од истока према западу, са најнижом надморском висином од 120 метара у долини Велике Мораве (КО Сињи Вир), и највишом од 1.068 метара на Кучајским планинама (врх Копривно Брдо, КО Горња Мутница). Подручје општине се може поделити на три морфолошке целине и то на: рељеф речне долине (120-140мнв), брдско брежуљкасти-благо заталасани рељеф (140-500мнв) и брдско-планински рељеф (500-1068мнв). Терени нагиба до 15% (повољни за ратарство и стамбену изградњу, индустрију и инфраструктуру) захватају 325 км² односно 60,0% општинске територије; терени нагиба од 15 до 30% (употребљиви за ратарство и мању стамбену изградњу) заузимају 143 км² односно 26,4%, док терени са нагибом преко 30% (употребљиви за шуме и пашњаке) заузимају 74 км² односно 13,6% територије општине.

Тренутно стање планске документације о природним непогодама за општину Параћин захтевају ажурирање постојећих планских докумената јер у складу са елементарном непогодом која се десила током маја 2014. године. Постојећа документација је обрадила елементарне непогоде, ерозију, клизишта, бујице и земљотресе При допуни планских докумената мора инсистирати на учешћу јавности "public participation".

Општина Параћин не поседује довољан капацитет локалних органа, стручних служби и консултаната за савремени приступ управљању ризицима од природних непогода, као и неадекватан мониторинг природних, природно-антропогених и антропогених процеса у циљу заштите од природних непогода. Тренутно стање карактерише и непостојање јединствене базе података (Геопортал) о просторном размештају одређених природних непогода, мониторинг као и раног упозорење за случај природне непогоде .

Стање укупног система заштите од природних непогода у општини Параћин захтева реконструкцију и постојећих система заштите нарочито у погледу заштите од поплава, док заштита од ерозије и клизишта није задовољавајућа, посебно у односу на просторне аспекте управљања ризиком. Укупна површина водног земљишта не одражава богатство хидрографске мреже територије општине Параћин. Водно земљиште чине корита и обале водотока. Подручје заштићено од поплава је појас земљишта ширине 50,0m' рачунајући од унутрашње ножице насипа. Савремен концепт заштите и управљања полази од чињенице да је на свим нивоима и у свим фазама планирања потребно дефинисати прихватљив ниво ризика од природних непогода (просторни који могу

бити угрожени било којом природном непогодом : поплаве, бујице, клизишта итд, треба ограничити у планирању или условити адекватним мерама заштите), па затим системом превентивних, организационих и других мера и инструмената интервенисати у циљу спречавања њиховог настанка, односно смањивања последица непогода на прихватљив ниво.

Да би се могла извршити правилна процена степена повредивости простора општине Параћин, односно ограничења за његово коришћење, *потребно је приступити изради катастра угрожености простора од природних непогода* у функцији просторног планирања. На бази сазнања и истраживања направила би се листа тачака и ареала могућих ризика, вероватноће појављивања, обима последица и на основу тога дефинисање намене површина у оквиру планова као и планове заштите и приоритета заштите у планирању простора Републике.

Општина Параћин још нема завршену **Процену угрожености од елементарних непогода и других несрећа** јер још увек траје регистровање свих природних непогода које су се десиле на територији Општине. Неопходно је као саставни део Процене да се ураде **мултихазардне карте**, које су први и најважнији корак у дефинисању ризика од природних непогода на територији Параћин.

Синтезна SWOT анализа природних непогод у стратешким документима за општину Параћин

СНАГЕ (постојеће)	СЛАБОСТИ (унутрашње)
<ul style="list-style-type: none">– Постојећа просторно-планска документација (Генерални план);– Природен непогоде су регистроване и обрађене планском документацијом;– Незагађене подземне воде – постојање изворишта минералних и термалних вода;– Очувани природни ресурси;– Предвиђена издвајања из буџета општине за израду неопходне документације за процену и смањење угрожености територије општине природним непогодама;– Пораст свести о потреби планирања заштите од природних непогода на локалном нивоу, спровођења анализе, детерминисања и управљања ризицима од природних непогода.	<ul style="list-style-type: none">– Недовољан капацитет и обученост локалних органа, стручних служби и консултаната за савремени приступ управљању ризицима од природних непогода;– Постојање површина деградираних рецентним ерозивним процесима, клизиштима и бујичним токовима, а одсуство адекватног мониторинга;– Не постојање Стратегије заштите од природних непогода на нивоу општине;– Непостојање јединствене базе података о просторном размештају природних хазарда, односно детерминисање потенцијално критичних зона (мултихазард карте).
МОГУЋНОСТИ (развојни потенцијали)	ПРЕТЊЕ (развоју)
<ul style="list-style-type: none">– Повећање степена геолошке истражености и проучености простора у погледу нестабилности и сеизмичности терена;– Израда мултихазард карата на основама ГИС технологија (карте сеизмичности терена, ерозионих подручја, катастра клизишта, плавних зона, итд);– Формирање одељења и кадра који би се бавио природним хазардима на нивоу	<ul style="list-style-type: none">– Непостојање локалних кадрова за реамбулацију базних подлога (карта сеизмичке активности, ерозије земљишта, плавних зона, катастри клизишта, бујичних токова, противбујичних објеката, противпожарна карта, карте мултихазарда...) и примену савременог приступа управљању ризиком од природних непогода;– Даљи негативан утицај антропогеног фактора

<p>општине (земљотресима, клизиштима, одронима, бујицама, итд.);</p> <ul style="list-style-type: none">– Иницирање и подстицање осигурања од природних непогода учешћем свих осигуравајућих компанија;– Израженије укључивање јавности "public participation";– Могућност медијске презентације проблема, потреба и резултата везаних за заштиту од природних хазарда на нивоу општине.– Постојање ГИС портала општине	<p>на деградацији природних услова и повећање учестаности и интензитета природних непогода (клизишта, бујица, поплава...);</p> <ul style="list-style-type: none">– Недостатак довољних финансијских средстава за развој, опремање и обуку надлежних органа, служби и јединица укључених у управљање ризиком;
---	--

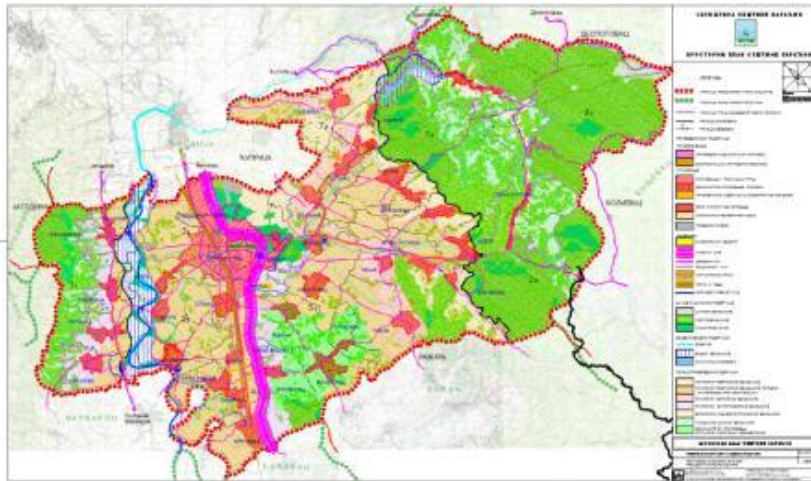
Постојећа планска документација:

1. Просторни план – усклађивање ПП општине Параћин са одредбама закона (Сл.гл.бр.72/09и81/09) - 2010, обрађивач „Инфоплан“ , Старешка процена утицаја за ПП општине Параћи 2010, обрађивач „Инфоплан“;

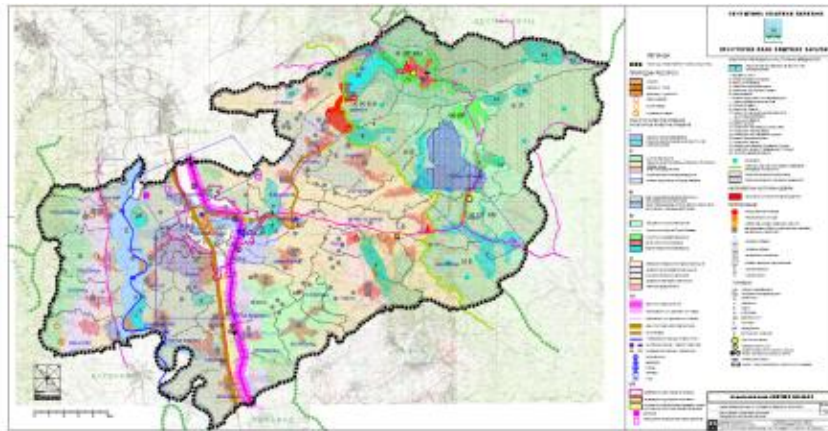
Просторним планом дефинисана је угрожености простора од дејстава елементарних непогода и технолошких удеса (акцидената) основне опасности прете од појаве великих вода бујичних токова Мораве и Црнице, евентуалних пожара (пожари на станицама за напајање горивом и складиштима нафтних деривата, индустријски пожари, итд.), града (током летњих месеци), суше, снежних наноса током зимских месеци и земљотреса (очекивани могући интензитет земљотреса износи до 6° MCS скале). Напоменуто је да за подручје Генералног плана "Параћин 2020" урађена је карта сеизмичке микрорејонизације са коефицијентима сеизмичности, према којима је градско насеље подељено на релативно повољне терене и условно повољне терене. У наредном периоду, неопходно је урадити карту сеизмичке микрорејонизације за целу територију општине, ради дефинисања ширих потеза у оквиру коришћења и заштите земљишта. Потребно је посветити већу пажњу утицају тектонике и утврђивању нивоа подземне воде на посматраном подручју, јер од њега битно зависи прираштај сеизмичног интензитета. За система одбране од града изграђене су противградне станице са којих се током сезоне одбране од града испаљују противградне ракете.

Недостаци: у текстуалном делу плана обрађене су делимично природне непогоде стим да ерозија, бујице и клизишта нису обрађена, Графички део плана у карти заштите се не виде као вид ограничења и заштите. Неопхдно извршити измену и допуну ГП у складу са природном непогодм која се десила 2014.године);

Препорука: Неопхода допуна ГП-а у складу са природном непогодм која се десила 2014.године).

Слика 1. Намена површина из ПП општине Параћин

Слика 2. Туризам и заштита простора из ПП општине

1. План генералне регулације насељеног места општине Параћин - 2011, обрађивач „Инфоплан“ , Стратешка процена за План генералне регулације насељеног места општине Параћин - 2011, обрађивач „Инфоплан“ ;

План генералне регулације насељеног места Параћин (у даљем тексту: ПГР) утврђује и разрађује генерална урбанистичка решења заснована на дугорочној стратегији и концепцији уређења простора и изградње објеката за плански период, којима одређује и утврђује, и то: опште одредбе, намену простора, услове за рационалну употребу животних ресурса, правила и услове заштите и унапређење животне средине, правила уређења, правила градње и услове за спровођење Плана, прелазне и завршне одредбе, као и графичке приказе.

Недостаци: План не садржи инжењерскогеолошку карту и није третирао заштиту од елементарних непогода осим поплава чије смернице су следеће:“ правилним одржавањем канала и објеката мреже канала за одводњавање смањити опасност од поплава на минимум.

Препорука: Неопходна допуна или израда нових ПГР-а са заштитом од елементарних непогода и израда Елабората о геолошко-геотехничким условима у складу са Законом о

BEWARE BEyond landslide aWAREness:
unifying landslide data standards,
building capacities and involving local communities

планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/09, 81/09-исправка, 64/10 одлука УС, 24/11 и 121/12, 42/13–одлука УС, 50/2013–одлука УС, 98/2013–одлука УС, 132/14 и 145/14) и Законом о рударству и геолошким истраживањима("Службени гласник РС", бр. 101/15) ;

Слика 3. Намена простора из ПГР Параћина

2. Планови детаљне регулације (ДУП, РП, ПДР)

Недостаци: Постоје планови детаљније разаде али ниједан плански документ не садржи инжењерскогеолошку карту и није третирао заштиту од елементарних непогода.

Препорука: Неопхода допуна или израда нових ПДР и израда Елаборат о геолошко-геотехничким условима у складу са Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/09, 81/09-исправка, 64/10 одлука УС, 24/11 и 121/12, 42/13–одлука УС, 50/2013–одлука УС, 98/2013–одлука УС, 132/14 и 145/14) и Законом о рударству и геолошким истраживањима("Службени гласник РС", бр. 101/15) ;

Остала стратешка документа :

1. **Стратегија одрживог развоја општине Параћин**

Непостојећа планска документа:

1. Оперативни план одбране од поплава
2. Процена угрожености од елементарних непогода и других несрећа

Непостојећа документација:

1. План издвајања ерозионих подручја
2. Катастар бујичних токова
3. Катастар изведених противерозионих и радова за одбрану од бујичних поплава
4. Катастар нестабилних падина
5. Катастар клизишта

6. Мултихазардне карате

ПРОПОЗИЦИЈЕ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

1. Израда рефералних карата природних хазарда за територију општине Параћин Катастар клизишта на територији општине
 - Катастар угрожености територије општине природним хазардима (мултихазард карта)
2. Административно и институционално јачање локалних капацитета
 - Техничко и стручно јачање локалних капацитета ради превентивне заштите од природних непогода